

Методология за определяне на подпомагането по Екохема за разнообразяване на отглежданите култури¹

За изчисление на конкретните нива на подпомагане в България е използван модел, оценяващ пропуснатите ползи и направените допълнителни разходи за допустимите и изискуеми дейности в еко схемата. Методологията за изчисляване е в съответствие с Регламент(ЕС) 2021/2115.

Основните принципи при разработване на методологията за изчисляване на плащанията е идентифициране и остойностяване на допълнително направени разходи и пропуснатите ползи, произтичащи от поетите задължения, като се вземат предвид определените целеви стойности. Тези плащания се отпускат годишно и може да покриват и транзакционни разходи. Подходът за изчисляване на плащанията включва предвиденият способ за тяхното калкулиране, указан в член 31, параграф 7 (б), като плащания за обезщетяване на активни земеделски стопани или групи от активни земеделски стопани за съвкупността или за част от направените допълнителни разходи и пропуснатите приходи в резултат на поетите задължения.

За извършване на актуализацията са използвани официални статистически източници, като МЗ и НСИ, отнасящи се до производствените и икономически показатели, съставляващи методологията на изчисляване. При отсъствие на официални статистически източници са използвани експертни оценки и събрани данни от научно-изследователски проучвания и други реферирани публикации. Ползвана е и базата данни от проектното моделиране, събрана от Центъра за икономически изследвания в селското стопанство – САРА и в Институт по аграрна икономика. Референтният период на стойностите на разходите и на приходите са актуализирани към предходните разчети, с последни налични статистически данни за 2021г. до първото полугодие на 2022 г., за да се направи допълнително преизчисление, с оглед динамичната и променена пазарна и икономическа среда. Логическата рамка на методологията се базира на допускания, че заложените дейности по еко схемата за разнообразяване на отглежданите култури водят до пропуснати ползи, които настъпват от изискването за добавяне на нова култура. Такава култура би имала по-ниска доходност, изразена като брутен марж и тази разлика може да се изчисли на база диференциала между две типови култури, приети като най-доходоносна и следваща по-доходност такава.

Еко схемата надгражда изискванията на ДЗЕС 7 като осигурява по-голямо разнообразие на земеделските култури в стопанството.

Площта трябва да отговаря на изискванията за допустимост за директни плащания. Обособени са три типа земеделски стопанства, като заради наличие на структурни и производствени различия между отделните типове земеделски стопанства са изчислени диференцирано компенсаторно подпомагане. Границите на предвидените земеделски стопанства, са както следва:

Земеделски стопанства с обработваема земя и/или площи, заети с медицински и ароматни култури до 10 ха - На обработваемата земя и/или площите, заети с медицински и ароматни култури има най-малко 2 различни култури. Основната

---

¹Преглед и обосновката са направени от проф. Светлана Александрова (УНСС), преизчисляване - доц. Божидар Иванов

култура не превишава 95% от обработваемата земя и/или площите, заети с медицински и ароматни култури.

Земеделски стопанства с обработваема земя и/или площи, заети с медицински и ароматни култури между 10 и 30 ха - На обработваемата земя и/или площите, заети с медицински и ароматни култури има най-малко 3 различни култури. Основната култура не заема повече от 75% от тази обработваема земя и/или площите, заети с медицински и ароматни култури, а двете основни култури обхващат заедно не повече от 95% от обработваемата земя и/или площите, заети с медицински и ароматни култури.

Земеделски стопанства с обработваема земя и/или площи, заети с медицински и ароматни култури над 30 ха - На обработваема земя и/или площите, заети с медицински и ароматни култури има най-малко 4 различни култури. Основната култура не заема повече от 75% от тази обработваема земя и/или площите, заети с медицински и ароматни култури, а трите основни култури обхващат заедно не повече от 95% от обработваемата земя и/или площите, заети с медицински и ароматни култури.

Подходът за изчисляване на актуализацията е като компенсаторно плащане включващо следните показатели:

Брутни маржини при най-доходоносната култура – тези маржини включват разликата между пазарните брутни приходи при двата основни типа интензивни култури (базирани на зеленчуци, картофи, многогодишни маслодайни) и на полски култури (при стопанства над 30 ха) и производствените (променливи) разходи. Избрани са няколко референтни култури отглеждани на открити площи, които заемат значителен дял в българското земеделие – домати, пипер, картофи, мента, и др., като резултатите за брутните маржини са получени по данни от Системата за счетоводна и земеделска информация и по технологични карти.

Брутни маржини при II-та и следваща по доходност култура – тези маржини включват разликата между пазарните брутни приходи и производствени (променливи) разходи. Това са култури, които са обичайно застъпвани в производствената специализация в българското земеделие и участват в производствената структура на различните типове стопанства, като при полските култури, които са референтни за стопанства над 30 ха, това е слънчоглед или ечемик, ако най-доходоносната култура е избрана да бъде царевица.

Абсолютна или относителна разлика между доходността на водещата култура към следващата – за изчисляване на пропуснатите ползи и доходност се използва абсолютната и относителна разлика между две референтни прокси култури. Тази разлика служи за екстраполиране на намаляващата доходност при прибавяне на една допълнителна и различна култура към минимални, базови изисквания. Допускането е, че прибавянето на нови култури в стопанствата подобрява екологичната страна на дейността, но тяхната възвращаемост е по-ниска и остойностяването на тази намалена доходност може да се получи като се вземат разликите в брутните маржини на обичайните култури застъпени в основните типове земеделски стопанства.

Дял на изискуемата допълнителна култура – тук се приемат заложените ограничения, които и при трите типа земеделски стопанства, макар надграждането с допълнителна култура, допринасящи за разнообразяване на сеитбооборота да е различен брой определят дела на основните култури да не обхващат заедно повече от 95% от обработваемата земя и/или площите, заети с медицински и ароматни култури.

Това означава, че допълнителната култура, без значение коя е тя, която представлява всяка над изискуемия брой подредени в низходяща по своя размер в стопанствата трябва да заема не по-малко от 5% от общата площ.

Алгоритъмът за изчисляване на компенсаторното подпомагане е представен в таблица 1

Таблица 1. Алгоритъм за определяне на компенсаторно подпомагане по направление „Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните (Еко схеми)”, специфицирана като „Екосхема за разнообразяване на отглежданите култури”

Екосхема за разнообразяване на отглежданите култури			
Площи в стопанства до 10 ха			
Брутни маржини при най-доходоносната култура (интензивно производство)	1	лв/ха	4095
Брутни маржини при II-та доходоносната култура (интензивно производство)	2	лв/ха	3100
Абсолютна разлика между доходността на водещата култура към следващата	3=1-2	лв/ха	995
Дял на изискуемата допълнителна култура	4	процент	10
Компенсаторно плащане на хектар за разнообразяване на културите в стопанства до 10 ха	5=3*4/100	лв/ха	99,50
	6=5/1,9558	евро/ха	50,87
Площи в стопанства над 30 ха			
Брутни маржини при най-доходоносната култура	7	лв/ха	1860
Брутни маржини при следващата доходоносната култура	8	лв/ха	1320
Относителна разлика между доходността на следващите култури	9=(7-8)/8	дял	0,41
Дял на изискуемата допълнителна култура	10	процент	8
Компенсаторно плащане на хектар за разнообразяване на културите в стопанства над 30 ха	11=8*9*10/100	лв/ха	43,20
	12=11/1,9558	евро/ха	22,09
Площи в стопанства с между 10 -30 ха			
Дял на производствена структура на стопанствата от тип до 10 ха	13	процент	60
Дял на производствена структура на стопанствата от тип на 30 ха	14	процент	40

Компенсаторно плащане на хектар за разнообразяване на културите в стопанства между 10 - 30 ха	$15=5*13/100+1$ $1*14/100$	лв/ха	76,98
	$16=15/1,9558$	евро/ха	39,36